

O. Stanisław Celestyn Napiórkowski OFMConv

ASTANA – WOŁYŃ – PETERSBURG – MOSKWA – KOSZYCE

Dział *Dokumentacja* poprzedniego numeru TwP (nowa seria 10 [2016], nr 2) odsłonił niezwykłą przygodę naszej KUL-owskiej inicjatywy otwierania teologii w stronę wschodzącego słońca. Publikując uwagi oraz obszernie fragmenty swojej kroniki, organizator poinformował o V Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej w Petersburgu (23–28.10.2010) nt. *Jeżus Chrystusa w Rosji wczoraj i dziś. Dokumentacja* w niniejszym tomie przedłuża i dodatkowo wzbogaca tamtą informację: poza słowem o aktywności w Petersburgu w 2010 roku przynosi swoisty raport o VI Forum w Moskwie nt. kultury. Propozycja tekstów w jęz. rosyjskim ma wymowę także symboliczną: wskazuje na nasze zdecydowanie przemyślanego przeorientowywania KUL-owskiej i polskiej teologii z Zachodu na Wschód, oczywiście bez zrywania z Zachodem. Niechże świadczą o naszym zdecydowaniu. Tamte regiony nas potrzebują.

Forma kroniki nawiązuje do poprzedniego „raportu” w *Dokumentacji*. Nie ogranicza radykalnie informacji do Petersburga i Moskwy. Współtworzy smak „żywej” teologii, która tętni w Lublinie.

20.05.2010 – korepetycje z jęz. rosyjskiego u Rosjanina, Cyryła Voycela z Władystoku, który „robi” doktorat na KUL-u u ks. A. Czai (kiedyś Celestyn uczył Cyryła, teraz Cyryl uczy Celestyna).

21.05.2010 – Katedra Pneumatologii i Eklezjologii (ks. bpa A. Czai) w dniach 17–21 maja zorganizowała wykłady otwarte nt. *Duch Święty a kapłaństwo*. Ostatnim punktem programu była prezentacja moich *Proroków Europy Środkowo-Wschodniej XX wieku*. Dano mi okazję promocji pomysłu Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej. Zakończeniem zakończenia była kolacja u faktycznego organizatora całości, ks. dr. Antoniego Nadbrzeżnego (mój doktor, adiunkt katedry ks. A. Czai). Oprócz mnie i gospodarza biesiadowali: dr Monika Waluś, redaktor „Więzi”, Zbigniew Nosowski i świeżo habilitowany ks. Kazimierz Pek, który przejął po mnie Katedrę Mariologii. Prowadziliśmy bardzo pożyteczne rozmowy o teologii.

27.05.2010 – podróż do Łagiewnik. Jutro ostatnie zajęcia z II rokiem: proseminarium. W drodze wstrząsająca lektura wspomnień więźnia łagrów sowieckich: Walter Cizek SJ, *Z Bogiem w Rosji*. Kontynuacja w drodze powrotnej.

29.05–2.06.2010 – w Lublinie. Pisanie recenzji dorobku habilitacyjnego luteńskiego pastora, dr. Marka Uglorza z ChAT. Trudne doświadczenie.

1.05.2010 – ks. Sławek Pawłowski przesłał mi tekst wywiadu ks. nuncjusza i nowego prymasa, Józefa Kowalczyka, dla KAI. Powiedział w nim m.in.:

Sami nie wiemy, iloma wartościami możemy obdarować innych. Nasza świadomość jest obciążona myśleniem z przeszłości, wedle którego sami możemy czerpać z Zachodu, ale nie mamy nic w zamian do zaoferowania. Protestuję przeciwko takiej postawie. Kard. Wyszyński powiedział, że mamy talent do zwożenia zza granicy wszelkich «rupieci». Mamy wiele do przekazania Zachodowi, zresztą Zachód to czuje; liczy na pomoc polskich polityków z różnych środowisk w ożywieniu ducha wspólnoty europejskiej. Zamiast marnować czas i energię na wewnętrzne kłótnie, powinniśmy zwrócić na to uwagę, wykorzystać ten moment. Nie będę tu cytował nazwisk, ale wiemy przecież, że są osoby, które działając w instytucjach europejskich, pracują nad tym, aby wspólnota europejska rozwijała się także o świadomość Europy Środkowo-Wschodniej. Któż bowiem lepiej rozumie ten region, jak nie ludzie, którzy tu wyrosli? Okazuje się, że nie wszystko, czego się tutaj nauczyli, jest złe. Z takiego stereotypu musimy się wyleczyć.

Przecież to idea, która zrodziła akcję Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej”!

Dzisiaj wysłałem na adres Nuncjusza w Warszawie zarówno tom *Więksi i mniejsi prorocy Europy Środkowo-Wschodniej*, jak tom *Prorocy Europy Środkowo-Wschodniej*. Dołączyłem krótki list przewodni:

Drogi Księżu Nuncjuszu!

Przeczytałem wywiad dla KAI. Dlatego muszę natychmiast przesłać oba tomy o prorokach Europy Środkowej i Wschodniej.

Za kilka dni ruszam do Petersburga i Moskwy organizować V Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej. Główny cel – taki sam: ocalać historyczną pamięć... A więc nasi świadkowie Chrystusa, prorocy... tym razem z koncentracją na Petersburgu i Syberii. Załączam notkę o planowanych referatach i komunikatach. Proszę je przyjąć i błogosławić dalszej pracy w tym kierunku.

Benedicens benedicite!
Lublin, 2 czerwca 2010 roku

Cyryl Voycel nadal usiłuje mnie nauczyć czytania po rosyjsku. Optymista!

30.06.2010 – do księgi jubileuszowej kolegi prof. Karola Karskiego, luteranina z ChAT, wysłałem obszerny tekst. Kilkadziesiąt lat współpracy w ogólnopolskim

ekumenizmie... Dołączyłem obszerne fragmenty moich recenzji jego dorobku do habilitacji oraz profesury.

6.07.2010 – przesłanie informacji do petersburskiej trójki współpracowników:

Droga, Kochana, Niezastąpiona Wielka Trójko V Forum: Kola Dubininie, Kubo Błaszczyszynie i Andrzeju Buko! Bez Was nic się nie stanie, co się stanie (w Sankt Petersburgu).

Dzięki za Wasze dotychczasowe współtworzenie V FTEŚW w Petersburgu. Przyjmujemy propozycję abpa Paolo Pezzi, by przesunąć termin na koniec października. Czy może być 23–29 X?

Prośby do Was o zorganizowanie punktów, których ja nie jestem w stanie przygotować:

1. „Dzień prawosławny” – najlepiej gdzieś u nich – o ich męczennikach, zwłaszcza z Petersburga i Syberii. W prawosławnej Akademii Duchownej z udziałem studentów? Na prawosławnej parafii?
2. Dzień lub (raczej) pół dnia w Sali „Wystawki” Fundacji „Dialog Kultur”. Zob. Rozmowa z Klestowem, Kronika, s. 2. Oczywiście – mówią oni, ale także my. Może być o męczennikach za wiarę, może być także coś z chrześcijańskiej antropologii.
3. Dzień katolicki – najlepiej w WSD – z udziałem alumnów. Tu m.in. o Akademii Duchownej, WSD, abp. Felińskim i Rodzinie Marii... Możliwość różnych komunikatów, dzielenia się doświadczeniami...

Może być punkt ze świadectwami alumnów o ich drodze...

4. Pół dnia u protestantów. Najlepiej gdzieś u nich. Niechaj oni mówią o sobie, tzn., jak oni przeżywali i przeżywają Jezusa w Rosji wczoraj i dziś, zwłaszcza na Syberii oraz w Petersburgu.
5. U franciszkanów – cała reszta. Nie da się gdzieś indziej, da się u nich. Poza referatami – także świadectwa zakonnice. Może w kościele?
6. Obecność przedstawicieli miejscowej społeczności... władz miasta... odpowiednich instytucji... Na rozpoczęcie – przynajmniej, może także na zakończenie.

Nie lękajcie się mierzyć wysoko, także do ateistów. Ekspozujemy motyw: ocalać historyczną pamięć. To okazja!

7. Media! Okazja wartościowej reklamy naszej obecności wczoraj i dziś, a także dzierżgania pożytecznych kontaktów na jutro.
8. Mówcie kandydatom do referatów i komunikatów: wersja rosyjska i polska. Opublikujemy dwie wersje materiałów.

Najpierw: Któż jak Bóg!? Ale następnie: Któż jak Wy, Wielka Trójko Petersburska!? Dzięki za „już”, dzięki za „jeszcze nie, ale na pewno”.

Nie mam jeszcze wszystkich kopii pierwszych stron paszportów, by przesłać je Bratu Buko (zaproszenia!).

Lublin, 6 lipca 2010

br. Celestyn Napiórkowski

9.07.2010 – na KUL Międzynarodowa Konferencja naukowa „Niedokończona Msze wołyńskie. Martyrologium duchowieństwa wołyńskiego ofiar zbrodni nacjonalistów ukraińskich w czasie II wojny światowej”. Organizator Civitas Christiana. Mimo wakacyjnego czasu – kilkudziesięciu specjalistów... Towarzysząca wystawa. Prezentacja literatury przedmiotu. Możliwość zakupu niektórych pozycji.

Bp Marcján Trofimiák z Łucka, uczestnik konferencji, stanowczo stwierdził potrzebę wydania materiałów z IV Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej w Łucku.

10.07.2010 – wyjazd busikiem (19 osób) na Wołyń, zapalić znicze w kilku miejscach morderstw na Polakach w 1941 roku. Wśród „pielgrzymów” wybitni znawcy tematu: dr Leon Popek z lubelskiego IPN, który z p. dr hab. Marią Dębowską opublikowali książkę o tamtych morderstwach: *Duchowieństwo diecezji łuckiej. Ofiary represji w czasie II wojny światowej 1939–1945 roku*, ks. prof. dr hab. Józef Marecki i dr hab. Włodzimierz Osadczy. Byliśmy w kilku miejscach wymordowania całych wiosek polskich; dzisiaj porośnięte stepem. Padały nazwy: Ostrówek, Włodzimierz Wołyński, Poryck, Kisielin. Niekiedy bez dróg dojazdowych. Dzięki poświęceniu „prywatnych” zapaleńców, jak p. Popek, odnaleziono kilka zbiorowych grobów i postawiono tam krzyże. Na cmentarzu w Porycku była tablica z informacją, że tam pochowano grupę pomordowanych Polaków... Nie napisano, przez kogo, a mimo to wyraz „pomordowanych” został usunięty. Takie zacieranie śladów morderstw jest tutaj powszechne.

W Kisielinie ruiny wielkiego kościoła augustianów. Tutaj dokonano strasznego mordu na Polakach, którzy skryli się w kościele. Zapewniono, że kto wyjdzie, może swobodnie odejść. Tymczasem gdy ludzie uwierzyli i wychodzili, uruchomiono karabiny maszynowe. Masakra. Kilkunastu mężczyzn broniło się na plebanii. Dzisiaj na kominie ruin plebanii witał nas zadumany na gnieździe bocian.

W drodze powrotnej dzielono się refleksjami. Powiedziałem, że: 1. Potrzebna refleksja (może sympozjum) nt. metodologii pracy nad naszym tematem: Nie ma problemu, czy nad nim pracować. Istnieje problem, jak nad nim pracować, by zwyciężała prawda, by Ukraina otwierała się na straszną prawdę i by leczyć krwawiące rany. 2. W przezwyciężaniu strasznej historii olbrzymią rolę może i powinien odegrać Kościół greckokatolicki na Ukrainie. Wydaje się, że nie ma on ochoty na zwycięstwo prawdy na ten temat. Jak mu pomóc, by zechciał stanąć po stronie prawdy? W dniach 6–9 maja w Łucku odbyła się sesja nt. Kościoła greckokatolickiego na Wołyniu. Mówiono głównie o jego męczeństwie. Trzeba o tym mówić. Z pewnością znajdują się w tym Kościele ludzie, którzy z odpowiedzialności za prawdę i Ewangelię zechcą podjąć także temat odpowiedzialności Kościoła greckokatolickiego za dochodzenie do prawdy o ludobójstwie na Wołyniu i za budowanie nowego świata w tamtym regionie. 3. Materiały naszych konferencji należy publikować także w jęz. angielskim i ukraińskim. Po pierwsze, by Zachód otwierał oczy na straszną rzeczywistość, zwłaszcza że podnosi się sprawę wejścia Ukrainy do Unii Europejskiej, po drugie, by wpływać na świadomość braci Ukraińców.

22.07.2010 – o. Bolesław, redemptorysta, pyta w Radiu Maryja o dwie rany na twarzy Matki Boskiej Jasnogórskiej. Wyjaśnia, że jedną zadali husyci. Tymczasem to sprawa polskich rycerzy, szlachciców: Jakuba Nadobnego z Rogowa, herbu Dziadosza, i Jana Kuropatwy z Łańcuchowa, herbu Średniawa. Dokonali

tego w celach rabunkowych. Pocięli obraz, by skierować podejrzenia na husytów. Schwytani, osądzeni i straceni.

Zmieniły się czasy. Obecnie nie pocięto obrazu, ale Matce Bożej zabrano Jej Syna, popularyzując samą Jej głowę, co jest bardziej szkodliwe dla zdrowia pobożności maryjnej i chrześcijańskiej niż cięcia na policzku i kradzież koron. Matkę Bożą Częstochowską pozbawia się Jej Skarbu, tzn. Syna, i popularyzuje się Ją bez Jezusa. A czynią to Jej czciciele, nawet wielcy i autentycznie wspaniali...

3.07.2010 – w Warszawie – złożenie wniosku o wizę do Kazachstanu (ambasada: Królowej Marysieńki 14).

5.08.2010 – bracia z Moskwy nie odpowiadają na moje maile w sprawie Forum w Petersburgu. Narasta niepokój. Okazuje się, że wokół Moskwy morze płomieni. Ponad 800 pożarów. Moskwa dusi się w dymie.

9.08.2010 – spodnie oświadczyły stanowczo, że przechodzą na emeryturę, spodnie zatem trzeba zdobyć, zwłaszcza że Kazachstan tuż, tuż, a wkrótce po nim Petersburg. Przykre poczucie bezradności. W salonach Adam ceny porażające, a przy tym – czy znajdę w sam raz na siebie? Po drugiej stronie Wieniawskiej w każdy poniedziałek można wybrać sobie odzież po złotówce za sztukę. Coś dla franciszkanina! Poszedłem. Wybrałem 2 sztuki. Zapłaciłem 2 złote. Już u siebie przymierzam. Jedne nie pasują, drugie – jak na zamówienie szyte. Aż się serce raduje. Można w nich jechać i na krańce świata. Jedno jednak zmartwienie: Czy św. Franciszek nie uznałby moich nowych (choć starych) portek za zbyt eleganckie?

Dojrzewa plan skoku na Petersburg, Astanę w Kazachstanie i na Moskwę. Mailuje Mikołaj Dubinin z Moskwy:

Wariant najbardziej wygodny i ekonomiczny ze wszystkiego, co mi się udało znaleźć (loty bezpośrednie, bez dodatkowych przesiadek pośrednich): 1. Warszawa–Petersburg 8 września lot FV 4683 o godz. 10.55, przylot 14.45; dalej Petersburg–Astana 11 września (ten lot bezpośredni jest tylko raz w tygodniu) lot FV-805 o 22.15, przylot 15 września o 4.00 rano. Obydwa rejsy wykonuje kompania lotnicza „Rossija”, taki bilet kosztuje 460 euro. 2. Astana–Moskwa 22 września lot KC-843 o 20.40, przylot do Moskwy o 22.20; dalej Moskwa–Warszawa 24 września lot SU-101 o 9.55, przylot do Warszawy o 9.55 czasu lokalnego. Taki bilet kosztuje 426 euro. Czyli razem niecałe 900 euro. Pozdrawiam serdecznie!

Mikołaj [Dubinin]

19.08.2010 – u Marka Korycińskiego (były uczeń, wiceprezes Civitas Christiana). Rozważamy sprawy busa dla grupy z Lublina do Petersburga na V Forum.

19.08.2010 – u dziekana WTKUL, ks. prof. Mirosława Kalinowskiego. Informuję o przygotowaniach do V Forum. Proszę o uwagi. Składam pismo o dofinansowanie. On z kolei radzi, w jakiej formie wystąpić o dofinansowanie; ostrzega, że teraz ma możliwości jedynie do 3 000 zł.

21.08.2010 – doktorat *honoris causa* patriarchy ekumenicznego Bartłomieja I. Dziekan polecił ubrać togię. Ubrałem. Wielka uroczystość. Kilku ambasadorów,

zwierzchnicy Kościołów chrześcijańskich w Polsce, biskupi prawosławni z Polski... Zdecydowany ekumenista. *Nota bene* stypendysta Kościoła rzymskokatolickiego: studiował w Papieskim Instytucie Orientalnym w Rzymie (1963–1968), gdzie zrobił doktorat. Zwany „zielonym patriarchą” ze względu na jego zaangażowanie na rzecz ochrony naturalnego środowiska człowieka.

24–25.08.2010 – sprawy organizacyjne – Kazachstan i Petersburg. Brak jakiegokolwiek sekretariatu. Sam, sam, sam... A tu 77 wiosen na karku... Łatwo coś przeoczyć, o czymś zapomnieć...

2.09.2010 – abp Tomasz Peta z Astany, nowej stolicy Kazachstanu, przyśłał PROJEKT MOJEJ POMOCY W PRZYGOTOWANIU ROKU MARYI W KAZACHSTANIE:

KAZACHSTAN

Program – propozycja bpa Pawła Pety z 2.09.2010

PAX ET BONUM!

DROGI BRACIE PROFESORZE!

CHCIAŁBYM PRZESŁAĆ BARDZIEJ UŚCIŚLONY PROGRAM. TROCHĘ NA OSTATNIĄ CHWILĘ, ALE, JAK BRAT PROFESOR GO ZAAKCEPTUJE, BĘDĘ BARDZO WDZIĘCZNY! CZY MÓGLBY BRAT PROFESOR WYGŁOSIĆ HOMILIĘ NIEDZIELNĄ 12 WRZEŚNIA O GODZ. 11.00? WŁAŚNIE W TYM DNIU ROZPOCZYNAJEMY „ROK MARYI W KAZACHSTANIE”. BRAT PRZYLATUJE O 4.00; BĘDZIE MAŁO SPANIA, ALE BYŁOBY PIĘKNIE, GDYBY POPRZECZ HOMILIĘ BRAT MÓGL NAS WPROWADZIĆ W „ROK MARYI”? SPOTKANIE KAPŁANÓW I BRACI: 14 WRZEŚNIA – WTOREK – DZIEŃ SKUPIENIA: 3 KONFERENCJE I HOMILIA PODCZAS WIECZORNEJ MSZY ŚW. 15 WRZEŚNIA – ŚRODA – 3 WYKŁADY I HOMILIA PODCZAS WIECZORNEJ MSZY ŚW.

SPOTKANIE SIÓSTR: PROGRAM TAKI SAM, JAK DLA KAPŁANÓW: 21.09. DZIEŃ SKUPIENIA 22.09. 3 WYKŁADY.

W OBA DNI HOMILIE PODCZAS WIECZORNYCH MSZY ŚW. 18–20.09.2010, T.J. W PRZERWIE MIĘDZY SPOTKANIAMI MOŻEMY ODWIEDZIĆ NASZE SANKTUARIUM NARODOWE KRÓLOWEJ POKOJU W OZIORNOJE!

Serdecznie pozdrawiam w Panu!

brat Tomasz

Najpierw szukanie Kazachstanu na mapie, następnie szperanie po encyklopediach...

Środkowa Azja, ale część północna – w Europie, nad Morzem Kaspijskim. Graniczy z Rosją, Chinami, Kirgistanem, Uzbekistanem i Turkmenistanem. Niepodległość od 16.12. 1991. Należy do Wspólnoty Niepodległych Państw, 9 razy większa od Polski. Mieszkańców 16,5 miliona – (1998 r.). Kraj wielkich perspektyw i bogactw naturalnych.

Wiza nie była problemem...

Jak dojechać czy dolecieć? Okazuje się, że z Warszawy mamy połączenie z Astaną¹ pociągiem. Około 80 godzin (2 lub 4 dni) z jedną lub czterema przesiadkami, ale jest jeden polski wagon bezpośredni.

6.09.2010 – na noc do Warszawy. Zakup biletu na pociąg do Wilna. Rankiem gwardian, o. Zdzisław Dzido (mój magister), zawozi mnie na Dworzec Centralny. Odjazd o godz. 7.27. Za granicą polsko-litewską w Moskawa przesiadka do autobusu na Szestokaj, gdzie czeka inny pociąg na Wilno. W Wilnie nie o godz. 18.00, ale przed godz. 19. Nikt nie czeka. Taksówką do franciszkanów. O. Tomasz był na dworcu, ale zgodnie z rozkładem. Już wcześniej kupił mi bilet: Wilno–Petersburg: 232,05 litów (LT). W Wilnie gwardianin o. dr Marek Dettlaff (mój magister), o. Tomasz Maria Lewicki, urodzony i wychowany na Litwie, o. Sławek Skwarczek i br. Mirosław Kiełpiński. Kolacja, Msza św.

8.09.2010 – Narodzenia Najświętszej Maryi Panny – na Litwie uroczystość. Telewizję oglądają bracia w jęz. litewskim, polskim i rosyjskim. Tomek obdarowuje nagraniami (dysk) własnego utworu *Oratorium o św. Franciszku*. Otrzymał propozycję wystawienia w dwu znaczących kościołach Warszawy.

Sławek odwozi na dworzec. Odjazd 18.18. W Petersburgu o godz. 9.00. Na peronie czeka Gennadij, kleryk franciszkański. Autobusem do klasztoru przy ul. 9-R Krasnoarmiejskaja 10a.

Jest Kola Dubinin. Przyjechał z Moskwy, by „dogrywać” nasze forum. Do programu musimy dodać referat o don Bernardo Antoninim, byłym rektorze seminarium duchownego w tym mieście (obecnie Sługa Boży). Rozmowa z bibliotekarką seminarium. Znała Sługę Bożego, ale nie ma odwagi przyjąć propozycji referatu. Rozmowa z rektorem. Chętnie pół dnia będzie gościł nasze forum. Opowie o seminarium. Znajdzie kogoś ze słowem o Akademii Duchownej.

Po obiedzie przygotowujemy (z Kolą) pisma do rektora prawosławnej Akademii Duchownej, do patriarchy w Moskwie i do Klementa, odpowiedzialnego za sprawy zewnętrzne patriarchy. Może da się skutecznie zaprosić Dymitra Wiktorowicza Somonina, prof. Akademii Duchownej w Petersburgu (filozofia średniowieczna, teologia chrześcijańska, scholastyka i kontreformacja oraz historia edukacji i nauki w Rosji), a także głównego redaktora „Wiadomości Akademii”?

Wieczorem u franciszkanów długa rozmowa z ks. dr. Krzysztofem Pożarskim, proboszczem parafii św. Stanisława, biskupa i męczennika. Przygotuje referat *Odrodzenie parafii katolickich w południowo-zachodniej Rosji*. On je współorga-

¹ Astana to bardzo młoda stolica kraju. Informowano, że dopiero od 9 lat. KAZACHSTAN A SYBERIA (*Encyklopedia powszechna PWN*, t. II, Warszawa 1984). SYBIR – SYBERIA – azjatycka część terytorium ZSRR od Uralu do pasm górskich. KAZACHSTAN – połud.-wsch. część azjatyckiej części ZSRR. Sytuacja Kościoła katolickiego w Kazachstanie w 2010 (na podstawie: *Sprawoznik. Katolickiej Cerkwi Kazachstanu i Średniej Azji 2010*, Credo, Karaganda 2010): nuncjusz apostolski: abp Mige Mauri Buendija, Hiszpan (poprzednik – Polak – ks. Marian Oleś). Patronka Kościoła w Kazachstanie: NMP – Caryca Mira (Królowa Świata albo Królowa Pokoju). Drugi patron – Ojciec Abraham.

nizował. Organizuje obecnie na Cmentarzu Lewaszowskim poświęcenie pomnika Błagadarności i Pamięci katolickich biskupów, kapłanów, osób zakonnych i świeckich wszelkich obrządków i narodowości – ofiar represji politycznych².

W parafii ks. Krzysztofa Pożarskiego pracuje Michał Szkwarowski, prawosławny – bardzo dobry w tematyce błogosławionych prawosławnych. Aleksander Szykier może przygotować komunikat nt. *Jezus w Rosji. Mówi były zakrystian kościoła Matki Bożej z Lourdes w Leningradzie*. Pożarski przygotowuje także komunikat pt. *Jezus w Rosji. Mówi ks. Krzysztof Pożarski, proboszcz parafii św. Stanisława biskupa w Petersburgu*.

P. Aleksander Klestow podtrzymuje wniosek o włączenie do programu „wystawki” o męczennikach XX wieku. Proponuje Akademię Humanistyczną (wydziały: filozofii, teologii, sztuki) przy ul. Fontanka 15. Jest tam sala konferencyjna. Studentów ok. 800. Założyli protestanci; aktywni jezuici z Salamanki. Zastanawiamy się, jak zagospodarować pół dnia w Akademii.

Rektorem prawosławnego Instytutu jest o. Arkadii.

Ważna informacja: W Petersburgu pod koniec października odbędzie się sesja Konferencji Episkopatu Rosji. Jeśli chcemy się z nimi spotkać, musimy dostosować do tego termin forum.

12.09.2010 – niedziela. Odlot z Petersburga do Astany, nowej stolicy Kazachstanu o godz. 3.00, przylot po 4 godzinach lotu – ok. godz. 4. Na lotnisku oczekują: abp Tomasz Peta, zapraszający, i o. Aleksy, franciszkanin, pracownik nuncjatury w Astanie. Samochodem do kurii, trochę odpoczynku i wielka homilia w czasie Liturgii Eucharystycznej otwierającej Rok Maryjny w Kazachstanie.

10.10.10 (3 dziesiątki! Co za data! Koniec świata?) – dopracowywanie programu na Petersburg. Skąd wziąć pieniądze, by założyć w razie potrzeby... z nadzieją odzyskania?... Pożycza gwardian, pożycza ekonom prowincji... Po kłopotcie. Chwała Panu!

12.10.2010 – w Niepokalanowie – uniwersytet! Tak jest. Odbędzie się tu inauguracja roku akademickiego 2010/2011.

Karta tytułowa programu inauguracji:

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Wydział Teologiczny. Ośrodek Naukowo-Wydawniczy w Paprotni (Klasztor Niepokalanów) ul. O.M. Kolbego 5 (dawny budynek Niższego Seminarium – wejście od ulicy Spacerowej). Zaproszenie na inaugurację Ośrodka UKSW i Roku Akademickiego 2010–2011.

A więc ważny element Uniwersytetu. Rozpoczynamy studia podyplomowe i doktoranckie. Zgłosiło się nadspodziewanie wiele osób: 28, w tym 15 na studia doktoranckie.

Dyrektorem jest o. prof. Grzegorz Bartosik OFMConv, prodziekan Wydziału Teologicznego UKSW, wicedyrektorem – o. dr Mirosław Adaszkiewicz. Jako czło-

² Por. uwagi pod datą 9.07.2010 oraz 10.07.2010.

nek korpusu dydaktycznego rozpocząłem wykład *Mariologia Soboru Watykańskiego II*. Podkreślano, że 77 lat temu, w kwietniu 1933 roku, O. Maksymilian marzył o Akademii Maryjnej w Niepokalanowie, może nawet z możliwością nadawania doktoratów. Skojarzenie: urodziłem się kilka miesięcy po tym marzeniu-proroczwie. Czy w związku z nim?

Pochwalony bądź, Panie, za brata Internet, dzięki któremu mogę na bieżąco kontaktować się z braćmi w Petersburgu, współorganizującym ze mną V FTESW w Petersburgu. Kola Dubinin, mój główny współorganizator, przesyła program:

ИИСУС ХРИСТОС В РОССИИ:

ВЧЕРА И СЕГОДНЯ

V ФОРУМ БОГОСЛОВОВ ЦЕНТРАЛЬНОЙ И ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ

Санкт-Петербург, 23–28 октября 2010

ПРОГРАММА³

23 октября, суббота

Католический монастырь св. Антония Чудотворца

(9-ая Красноармейская ул., 10-А)

10.00 торжественная Святая Месса

11.00 открытие Форума; приветственные слова

Введение в тематику форума – ПРОФ. ЦЕЛЕСТИН НАПЮРКОВСКИЙ

12.00 БРОНИСЛАВ ЧАПЛИЦКИЙ, Санкт-Петербург – Катовице. Мартиролог Католической Церкви в России

13.00 перерыв

15.00 ПРОФ. ЭУГЕНИУШ ЗБИГНЕВ НЕБЕЛЬСКИЙ, Люблин. Тунка. Судьбы католического духовенства, сосланного в Сибирь после польского Январского восстания (1863)

дискуссия

16.00 ПРОФ. РОМАН ДЗВОНКОВСКИЙ, Люблин. Открытая и подпольная иерархия Католической Церкви в СССР в 1917–1991 г. (исключая прибалтийские республики)

дискуссия

17.00 перерыв

17.30 ПРОФ. РЫШАРД СКШИНЯЖ, Люблин. Архиепископ Зигмунт Шченсны-Фелинский: пастырь, ссыльный, основатель конгрегации Сестер Семьи Марии

19.00 Вечерня

24 октября, воскресенье

Католический храм св. Станислава

(ул. Союза Печатников, 23)

³ Polska wersja wstępnego projektu petersburskiego Forum: TwP (nowa seria) 10 (2016), nr 2, s. 213; polska wersja programu: S.C. Napiórkowski, *Jezus Chrystus w Rosji: wczoraj i dziś. V Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej. Sankt Petersburg, 23–28 października 2010*, RTD 3 (2011), s. 317–320. Tam również (s. 320–325) pełny tekst wprowadzenia wygłoszonego na rozpoczęcie V FTESW – z dość szczegółową charakterystyką rozpoczętego wydarzenia.

- 10.30 Иисус Христос в Петербурге. Говорит О. КШИШТОФ ПОЖАРСКИЙ, настоятель прихода св. Станислава
- 11.00 Святая Месса
Культурная программа
Католический монастырь св. Антония Чудотворца
(9-ая Красноармейская ул., 10А)
- 19.00 Вечерня
19.30 дружеские беседы участников
25 октября, понедельник
Католический храм св. Екатерины
(Невский проспект, 32/34)
- 10.00 Иисус Христос в Петербурге. Говорит О. ИАКИНФ ДЕСТИВЕЛЬ, настоятель прихода св. Екатерины
- 10.30 С. ИОАННА ТРУТА, С. ОКСАНА БРЫЧИК, Санкт-Петербург. Св. Урсула Ледуховская и Урсулинка в России.
11.15 кофе-брейк
11.30 ИАКИНФ ДЕСТИВЕЛЬ ОР, Санкт-Петербург. Богословие в России
Русская Христианская Гуманитарная Академия
(наб. Реки Фонтанки, 15)
- 15.00 ПРОФ. ДМИТРИЙ БУРЛАКА, Санкт-Петербург. „Религия и образование: опыт ценностно-культурологической модели”.
- 15.45 СВЕТЛАНА ПАНИЧ, Москва. Новые формы мученичества в XX в.
- 16.30 ВИТАЛИЙ ЗАДВОРНЫЙ, Москва. „Russicana” в Российской Католической Энциклопедии
- 17.00 АНТОНИЙ НАДБЖЕЖНЫЙ, Люблин. Папа-славянин к братьям славянам.
- 17.30 АЛЕКСАНДР КЛЕСТОВ, Санкт-Петербург. Августинство в России в XIX–XX вв.: историко-библиографический обзор
- 18.00 открытие художественной выставки «Образы святости в современном искусстве»
26 октября, вторник
Католическая Высшая Духовная Семинария „Мария – Царица Апостолов”
(1-я Красноармейская ул., 11)
- 9.00 ПЬЕТРО СКАЛИНИ, Санкт-Петербург. Католическая Высшая Духовная Семинария „Мария – Царица Апостолов”.
- 9.30 НИКОЛАЙ ДУБИНИН, Москва. Католическая Духовная Академия в Санкт-Петербурге.
- Дискуссия
10.15 перерыв
10.30 РЫШАРД СКШИНЯЖ, Люблин. Св. Рафаил Калиновский в ссылке: «сибирская семинария» в пути к священству
11.15 ВИКТОР ХРУЛЬ, Москва. Дон Бернардо Антонини
дискуссия
12.00 перерыв
12.15 ИГОРЬ ШАБАН. Леонид Федоров – русский блаженный Католической Церкви

12.45 КШИШТОФ ПОЖАРСКИЙ, Санкт-Петербург. Епископ Антоний Малецкий.

13.15 перерыв

Католический монастырь св. Антония Чудотворца

(9-ая Красноармейская ул., 10А)

15.00 ГЕОРГИЙ МИТРОФАНОВ, Санкт-Петербург. Истории и канонизация новомучеников и исповедников Русской Православной Церкви

16.00 перерыв

17.00 КШИШТОФ ЛЕСЬНЕВСКИЙ, Люблин. Иисус Христос в России: говорят жития православных святых

дискуссия

18.30 Святая Месса и богослужение в честь св. Антония Чудотворца

20.00 ЯЦЕК БЛАЩИК, Гдыня. Иисус Христос двух серафических святых: Ассизского и Саровского

27 октября, среда

Католический монастырь св. Антония Чудотворца

(9-ая Красноармейская ул., 10А).

10.00 АЛЕКСАНДР ШИККЕР, Санкт-Петербург. Католики в Ленинграде в советское время: по архивным материалам и личным воспоминаниям

10.30 МОНИКА ВАЛЮСЬ, Варшава. Люди на нечеловеческой земле.

дискуссия

11.30 перерыв

12.00 АННА ДВОРЕЦКАЯ, Красноярск. Католические священники на енисейской земле

12.30 АННА МРОЧЕК, Варшава. Иисус Христос в России вчера и сегодня: из сибирского опыта монахинь конгрегации Сестер от Ангелов

дискуссия

13.30 перерыв

15.00 АННА ДВОРЕЦКАЯ, Красноярск. Католики в Красноярском крае (по воспоминаниям верующих)

15.45 ПАВЕЛ ВИТАУТАС, Каунас. Иисус Христос в Сибири (1986–1992 гг.)

16.30 перерыв

17.00 ЯН КОСМОВСКИЙ МІС, Варшава. Священник Кшиштоф Шверницкий – душепопечитель сибирских ссыльных

17.30 МАРТИН ЯНКЕВИЧ, Люблин. Иисус Христос вчера и сегодня: из опыта католического пастыря

18.00 МАРЕК ДЕТТЛЯФФ OFMConv, Вильнюс. Иисус Христос вчера и сегодня: из францисканского опыта в Восточной Европе

28 октября, четверг

Католический монастырь св. Антония Чудотворца

(9-ая Красноармейская ул., 10А)

9.00 ПРОФ. КАЗИМЕЖ ПЕК МІС Люблин. „Два легких Европ”: модель европейской культуры в мысли В. Иванова и Иоанна Павла II

дискуссия

коммуникаты, подведение итогов форума

Католический храм Успения Пресвятой Богородицы

(1-я Красноармейская ул., 11)

13.00 Святая Месса под председательством Архиепископа ПАВЛА ПЕЦЦИ

14.00 Архиепископ ПАВЕЛ ПЕЦЦИ, Москва. Иисус Христос в России: из опыта католического епископа в России

Закрытие форума

Левашовское мемориальное кладбище

(п. Левашово, Горское шоссе, 143)

16.00 молебен и открытие Памятника католикам, репрессированным в советское время.

Ten program, z małymi jedynie zmianami, organizował naszą pracę w Sankt Petersburgu. Z niewyjaśnionych przyczyn nie przyleciała z Krasnojarska p. dr Anna Dworeckaja, chociaż opłaciłem bilet lotniczy w obie strony. Witautas z Kowna i Zadworny z Moskwy przesłali swoje teksty. Bp Pezzi swoją konferencję przeniósł na miejsce homilii podczas Mszy św. na zakończenie Forum.

Nieco uwag na marginesie V Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej.

20.10.2010 – Msza św. w kościele akademickim w Lublinie o 7.00, śniadanie w stołówce uniwersyteckiej i odjazd sprzed kościoła akad. ok. 8.30 wynajętym busem na 18 osób.

Pasażerowie:

1. Bronisław Czaplicki
2. Roman Dzwonkowski
3. Marcin Jankiewicz
4. Marek Koryciński
5. Krzysztof Leśniewski
6. Antoni Nadbrzeźny
7. Stanisław Napiórkowski
8. Zbigniew Eugeniusz Niebelski
9. Ryszard Skrzyniarz
10. Monika Waluś
11. Tomasz Pcian – kierowca

W Wilnie „stanęliśmy” ok. 21 czasu litewskiego. Tutaj dosiedli: dr Anna Mroczek, która organizowała nam spotkanie z Wilnem, i Jacek Błaszczyk OFMConv, który dojechał autobusem z Gdyni.

Transport organizował Marek Koryciński, absolwent Wydziału Teologicznego KUL, wiceprzewodniczący stowarzyszenia Civitas Christiana. Funkcję kapelana pełnił ofiarnie ks. Marcin Jankiewicz, spraw finansowych pilnował ks. Antoni Nadbrzeźny.

Nocleg w Nowej Wilejce u Sióstr od Aniołów.

21.10.2010 – spotkania z Wilnem: w katedrze u św. Kazimierza, w kościele „Jezu, ufam Tobie”, na cmentarzu „Na Rossie” i w Ostrej Bramie (Msza św. wieczorem). Nocleg jak poprzednio.

22.10.2010 – raniutko Msza św. i ruszamy na Petersburg – przez Łotwę i Estonię. Na Łotwie zostaliśmy równie stanowczo, co sympatycznie zatrzymani przez Andrysa Ševelsa MIC (zrobił u mnie magisterium, obecnie proboszczuje na Łotwie i dojeżdża na KUL, pracując nad doktoratem), który całą naszą ekipę potraktował mocnym obiadem. Załatwił też półgodzinny występ w polskiej sekcji telewizji łotewskiej (Czaplicki, Waluś, Dzwonkowski, Nadbrzeżny i piszący). Przerwywnik łotewski oraz dwugodzinna przeprawa na granicy z Rosją (stosunkowo krótka dzięki interwencji dyplomatycznej zorganizowanej przez Andrysa) spowodowała opóźnienie w dotarciu do celu (ok. g. 2 w nocy 23.10). Jednak Buko z Dubininem oczekiwali. Zakwaterowanie (warunki raczej harcerskie, dogrzewanie piecykami elektrycznymi, jako że nie zdążono zakończyć remontu tej części klasztoru) i kolacja.

Do omówienia zamieszczonego w RTD 3 (2011) godzi się dorzucić: referaty były na poziomie. Dyskusje dopowiadały wykłady wartościowymi wystąpieniami. Przekłady „trzymał” głównie Dubinin, budząc uznanie, podziw i wdzięczność uczestników. Pani Natalia, bibliotekarka franciszkanów w Petersburgu, starannie nagrywała wypowiedzi. Przed naszym wyjazdem z Petersburga wręczyła mi dysk z nagraniem.

Zamykając petersburskie spotkanie, trzeba dodać, że nie przyleciała z Kraśnojarska p. dr Anna Pawłowska-Dobronowskaja i że nie doszło do spotkania z nuncjuszem.

Dwa mocne, prawdopodobnie najmocniejsze, momenty przygody znad Newy: zwiedzanie Ermitażu oraz 28.10.2010 wspomnieniowe spotkanie w lesie Lewaszowo pod Petersburgiem, gdzie wymordowano tysiące katolików jako „wrogów władzy”.

29.10.2010 – piątek – powrót na ojczyzny łono – tą samą trasą, z noclegiem w Wilnie. W busie spontanicznie trwał ciąg dalszy forum: uzupełnienia, dyskusje, modlitwa.

Nowe zadanie: przygotować do publikacji materiały z naszego Forum: w wersji polskiej (mój obowiązek i moja radość) oraz w wersji rosyjskiej (zadanie dla Koli Dubinina i franciszkańskiego wydawnictwa w Moskwie). Może kto wie, skąd pozyskać dzięki?

5.11.2010 – trzeba podjąć trud pisania sprawozdań z petersburskiej przygody: dla dziekana KUL, dla „Roczników Teologicznych” (zeszytu nr 2 poświęconego teologii dogmatycznej), „Teologii w Polsce”, a także do publikacji w tomie materiałów posympozjalnych.

8.11.2010 – w Civitas Christiana miłe spotkanie lubelskich uczestników petersburskiej wyprawy. Przegląd zrobionych przez nas zdjęć. Spróbujemy przygotować do publikacji album. Nie tylko powspominaliśmy, nie tylko obejrzeliliśmy, nie tylko przedyskutowaliśmy następne Forum w Moskwie, ale nadto zwyciężyliśmy sporo kanapek. Jeszcze do aktóweczki urodziwą kanapkę włożyli.

14.11.2010 złożyłem rektorowi KUL zwięzły raport:

Raport

dla ks. dziekana Wydziału Teologii KUL

z V Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej w Petersburgu

23–29.10.2010

Forum odbyło się zgodnie z informacją wcześniej przekazaną ks. dziekanowi.

Główny temat: JEZUS CHRYSZTUS W ROSJI W CZORAJ I DZIŚ.

Czas: 23–29.10.2010

Podróż w obie strony specjalnym busem.

Z KUL-u wyjechali: prof. Roman Dzwonkowski, prof. Krzysztof Leśniewski, prof. Eugeniusz Niebelski (z Wydziału Nauk Humanistycznych, Instytut Historii), dr hab. Ryszard Skrzyniarz (z Wydziału Nauk Społecznych, Instytut Pedagogiki), dr Antoni Nadbrzeżny, Stanisław C. Napiórkowski. Samolotem doleciał na końcówkę ks. dr hab. Kazimierz Pek.

Po drodze dwa noclegi w Wilnie, cały dzień na spotkania *Jezu, ufam Tobie*, ze św. Kazimierzem, z sercem Józefa Piłsudskiego i Matką Bożą Ostrobramską.

Na Łotwie zostaliśmy zatrzymani. Nasz doktorant, ks. Andrys Ševels MIC, wystawił obowiązkowy wielki obiad i załatwił konferencję w polskiej sekcji Radia na Łotwie. Informowaliśmy polskojęzyczną Łotwę o naszej wyprawie i – oczywiście – także o KUL-u.

Miejsce pobytu i obrad: klasztor franciszkanów w Petersburgu, nadto pół dnia – parafia św. Katarzyny, pół dnia – parafia św. Stanisława biskupa, pół dnia – Seminarium Duchowne w Petersburgu, pół dnia w Chrześcijańskiej Akademii Humanistycznej.

Referaty: wygłosiliśmy ich 29, w tym 12 w jęz. polskim, 13 w rosyjskim, 4 w jęz. polskim i rosyjskim (referenci sami tłumaczyli siebie).

Wśród referentów znaleźli się m.in.: abp Moskwy i Petersburga, rektor seminarium duchownego, proboszcz parafii św. Katarzyny, proboszcz parafii św. Stanisława, urszulanki petersburskie (o św. Urszuli Ledóchowskiej w Petersburgu), profesor prawosławnej Akademii Duchownej w Petersburgu.

Ostatnim akordem petersburskiej wyprawy było nabożeństwo żałobne w lesie połączone z odsłonięciem pomnika pomordowanych tam katolików (Lewaszowo).

Planuję publikację materiałów z V Forum w wersji polskiej (Wydawnictwo KUL) i w wersji rosyjskiej (franciszkańskie wydawnictwo w Moskwie).

Podkreślałem wysoki patronat WT KUL.

Następne FTEŚW odbędzie się w trzecim tygodniu września 2011 roku nt. człowieka w kulturze.

Lubelsko-moskiewskie VI FTEŚW serdecznie zaprasza do współtworzenia programu i zgłaszania swoich tematów.

S.C. Napiórkowski OFMConv

Lublin, 14 listopada 2010

13.12.2010 – wieczorem zebranie Oddziału Teologicznego TN KUL. Zamiast referatu moja obszerna informacja o V FTEŚW w Petersburgu.

14.01.2011 – otwarcie wystawy „Petersburg” – prof. E. Niebelskiego, uczestnika V. Forum. Pożyteczne kontakty w ludźmi podobnych zainteresowań.

21.01.2011 – do abpa Tomasza Pety w Astanie (Kazachstan) pocztą elektroniczną wysyłam 185 stron tekstów naszej książki *Królowa Pokoju. Z Matką Pana w Kazachstanie* (homilie, konferencje i rozmowy, jakie tam miałem we wrześniu ub.r.). Lublin tworzy, Astana przetwarza na rosyjski (raczej nie na kazachski?). Radość tworzenia.

15.02.2011 – pocztą elektroniczną z Lublina do Astany w Kazachstanie przeskoczyła nowa książka – *Z Matką Pana w Kazachstanie*, ss. 298). Abp Tomasz Peta zajmie się przygotowaniem „ichniej” wersji, raczej rosyjskiej niż kipczackiej. Wielka radość. Chwała Panu!

20.02.2011 – niedziela. Na zaproszenie Klubu Inteligencji Katolickiej w Zgierzu – długie spotkanie z moją opowieścią o V Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej w Petersburgu nt. *Jeżus Chrystus w Rosji wczoraj i dziś*.

23.03.2011 – start na Litwę. Pociąg do Warszawy. Nocleg u franciszkanów.

24.03.2011 – 7.35 z Dworca Centralnego do Kaunas, czyli Kowna. Na peronie czekała na nas Saulius Bytautas OFM ze współbratem. Nocleg u nich w klasztorze.

25.03.2011 – na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Witolda Wielkiego obrona pracy doktorskiej S. Bytautasa. Jestem recenzentem.

30.04.2011 – do publikacji w Wydawnictwie Biblos w Tarnowie popłynęła elektroniczna forma książki *Z Maryją w Kazachstanie*. Może zdecydują się na publikację? (Zob. 15.04.2011).

10.05.2011 – Jana Moricova z ks. Kazimierzem Pekiem złożyli wizytę swemu promotorowi. Pek jest moim następcą w Katedrze Mariologii. Niespodziewanie pojawił się także Waża Wardidze, mój magister, który po doktoracie w Niemczech został profesorem na uniwersytecie w Tbilisi (oczywiście Gruzja), a obecnie jest tam rektorem. Przyleciał na KUL podpisać z naszym rektorem umowę o współpracy obu uniwersytetów. Opowiedział wiele interesujących rzeczy o tamtym świecie. Postanowiliśmy, że jedno z najbliższych Forów Teologów Europy Środkowo-Wschodniej zorganizujemy u niego w Gruzji. Przystał na to z radością.

Na razie trzeba organizować najbliższe Forum w Moskwie. Zakomórkowałem w tej sprawie do o. Mikołaja Dubinina, mieszkającego w Moskwie. Odezwał się z Padwy. Poinformowałem, że: dzisiaj będę gościł prof. Janę Moricovą ze Słowacji i że zaproponuję jej pierwsze skrzypce w organizowaniu Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej na Słowacji, a jemu, Dubininowi, proponuję pierwsze skrzypce w organizowaniu analogicznego Forum w Moskwie. Odpowiedział, że jeszcze w maju będzie miał spotkanie z biskupem (czy biskupami) Rosji i porozmawia z nim (z nimi) na ten temat. Ani słówkiem nie zaprotestował przeciw pierwszym skrzypcom. Koszt? 250 euro LOT-em w obie strony, byle odpowiednio wcześniej zamówić bilet. Chwała Panu!

Janie i Kaziowi Pekowi przekazałem trochę uwag do przemyślenia.

Temat do rozważenia: Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej na Słowacji.

1. Pierwsze skrzypce – Jana.

2. Miejsce: może w dwóch czy trzech miejscach?
3. Termin: możliwie szybko (byle pośpiech nie zdewałowował treści), gdyż beatyfikacja = znak czasu, kairos – trzeba wykorzystać, wskoczyć w te fale...
4. Tematyka.
  - a. Proroków (świadków, męczenników) nie porzucamy, ale przesuwamy ich na dalszy plan. Na pierwszy plan – JP II: elementy jego nauczania.
  - b. Które elementy? Może: (1) Orędzie miłosierdzia (*Dives in misericordia Deus*, s. Faustyna, sanktuarium w Łagiewnikach, święto Miłosierdzia..., (2) Nowa ewangelizacja, (3) Kultura (*Chrześcijańskie korzenie kultury Europy, Jakiej kultury potrzebujemy na początku XXI wieku? Kultura wolnością i prawdą oddycha, Kultura życia – kultura śmierci...*), (4) Świeccy w Kościele, (5) Przesłania do narodów słowiańskich: Słowacji, Polski, Ukrainy... do Europy, do świata (przemówienie w ONZ), do pracowników kultury (uniwersytety), do kobiet, do młodzieży, do osób życia konsekrowanego, do kapłanów, (6) Otwórzcie drzwi Chrystusowi, (7) Wiara prawdy się nie boi: encyklika *Veritatis splendor* i *Fides et ratio*, (8–10) *Totus tuus*, Fatima i Medjugorje, *Redemptoris Mater*, Grignion i Kolbe, *Rosarium Virginis Mariae*, (11) Ekumenizm, (12) Asyż.

Przedyskutowaliśmy temat. Jana także nie wymówiła się od pierwszych skrzypiec.

16–18.08.2011 – prace organizacyjne na rzecz FTEŚW w Moskwie.

24.08.2011 – w głowie coraz mocniej huczy moskiewskie forum.

29.08.2011 – zaplanowałem zabrać się dzisiaj od rana do pracy nad referatem na moskiewskie Forum. Temat: *O Asyż w Moskwie* (czyli o „ducha Asyżu” w Moskwie i przyległościach). Zupełnie nieoczekiwanie w brzuchu brata komputerka odkryłem mój referat już prawie całkowicie napisany. Własnym oczom nie wierzyłem. Dość dawno już go napisałem i zapomniałem... Wystarczy nieco kosmetyki i wystrzał na Moskwę gotów. Co za radość! Nigdy bym jej nie doświadczył, gdyby znowu nie ta kochana psotnica, siostra Skleroza, umiłowana córka Starości!

12.09.2011 – ks. Kazimierz Pek, mój następcą... do mnie mailem:

Ojciec, dzwonił do mnie Grygorcewicz, informując, że będzie miał wykłady z mariologii w seminarium w Karagandzie (jest tam teraz przełożonym i proboszczem). Wspomniałem mu o *Mariologii syberyjskiej* Napiórkowskiego. Czy Ojciec dysponuje plikami elektronicznymi z przekładem rosyjskim? kazmic

frgrygor@poczta.onet.pl do Celestyn

Wysłałem maila do Karagandy:

Mir i Dobro! Witaj, Bracie Mandarynie! Ja opublikowałem kiedyś broszurkę *Ikony w uczeniu Wtorawo Nikejskawo Sobora*. Mam tylko 1 egz., ale podjąłem staranie

o rozmnożenie... by Ci wysłać kilkadziesiąt egz., byś mógł rozsiewać po Azji. Dlatego podaj mi adres tradycyjnej poczty.

Chwalmy Pana i róbmy, co się da, a nawet trochę więcej!
Z Bogiem, Bracie Zbi!

brat Celestyn

12.09.2011 – nadeszła odpowiedź

Witam Ojca!

Sytuacja z moimi wykładami bardzo się skomplikowała. Seminarium jest Międzydiecezjalne, dla całego Kazachstanu, stąd każdego wykładowcę muszą zaakceptować wszyscy biskupi. Do tej pory nie było żadnych problemów, gdy bp Kaleta (nowy biskup w Karagandzie, który nastąpił po bp. Lendze) zaproponował mnie kilka miesięcy temu na wykładowcę. Abp Peta nie zgłaszał też żadnych wątpliwości, gdy w lipcu był u niego nasz prowincjał. Wrzód pękł na 2 dni przed początkiem roku akademickiego, gdy Peta dowiedział się, że rektor zaproponował mi wykład inauguracyjny. Nie wiem, jaka mucha ugryzła biskupa, ale sprawa jest bardzo dziwna. Oczywiście, abp Peta i jego bp pomocniczy nie przyjechali na otwarcie roku akademickiego do seminarium. Zaproponowałem temat „Dialog kultur w kontekście wizyty papieża Jana Pawła II do Kazachstanu” (w tym roku 25 września mija 10 lat od papieskiej pielgrzymki). Otwarcie roku było 8 września, to był czwartek, w sobotę Peta przysłał mi „wy tłumaczenie, dlaczego jest przeciw moim wykładom z mariologii. Kojarzy mnie jedynie z neokatechumenatem, którego zabronił w swojej diecezji 10 lat temu. Obawia się, że tym fermentem będę зараżał kleryków w seminarium. Nasz Wielki Kaziu Pek MIC też jest związany z neo. Czy na KUL-u to wiedzą? Dlaczego on jeszcze tam wyklada? Przecież za seminarium odpowiada rektor, a nie wykładowca mariologii...

Zbigniew Grygorcewicz MIC

13.09.2011

Drogi Ojczel!

Jakie to dobrodziejstwo Pana ten szalony Internet! Za czasów Marko Polo korespondencja na nasze tereny docierała po przynajmniej 6 miesiącach, a my piszemy i natychmiast otrzymujemy odpowiedź...

Wiele dobra czynią dominikanie i franciszkanie w Moskwie, wiele cennych pozycji tłumaczą prawosławni, często są to tłumaczenia bardzo odważnych książek jak na świat braci prawosławnych.

Podaję mój adres pocztowy:
Rimsko-Katolicheskiy Prihod
Marii Materi Cerkvi
ul. Orlova 15
100-004 Karaganda
Kazachstan

Serdecznie pozdrawiam
Brat Zibi MIC [Zbigniew Grygorcewicz – SCN]

16.09.2011 – zebranie w Civitas Christiana (Marek Koryciński) w sprawie podróży do Moskwy.

19.09.2011 – powracając samochodem z Polski do Moskwy, o. Mikołaj Dubinin, główny współorganizator moskiewskiego Forum nt. kultury, odnalazł mnie w Lublinie, by omówić sprawy związane z tą inicjatywą. Zaproponował franciszkański busik braci z kierowcą, o. Harasimowiczem (mój magister). Przyjechałby do Lublina, by stąd 7 osób (tyle poszukuje środka lokomocji) przez Wilno zawieźć do Moskwy – za pół ceny pociągu. Kilka innych spraw... Korzystając z okazji (franciszkański busik z Rosji) – przekazałem braciom w Moskwie i Petersburgu *Encyklopedię katolicką*, t. VIII–XV (mieli tylko t. I–VII) i kilka innych pozycji.

29.09.2011 – pasjonująca lektura tekstów o katolikach w Rosji oraz o stosunku Patriarchatu Moskiewskiego do ekumenizmu.

11.10.2011 – Rosjanka studiująca teologię na KUL, Elena Grigoriewa, pracuje nad materiałami z V FTEŚW: przepisuje to, co słyszy, z nagrań.

22.10.2011 – sobota – w Polwisie załatwianie spraw wiz do Rosji na VI Forum Teologów Europy. Zaległa korespondencja związana z Forum. Wieczorem piękne spotkanie – braterskie i naukowe – u ks. Antoniego Nadbrzeżnego: gospodarz, ks. bp Andrzej Czaja, ks. Kazimierz Pek, rektor WSD Lublin, czyli ks. Słomka, i ja. Szczupłe, lecz dość jasno określone środowisko.

24.10.2011 i następnego dnia – intensywna praca nad organizacją i merytorycznym przygotowaniem moskiewskiego Forum. Dopracowywanie własnych referatów. Na rosyjski tłumaczy rodowity Rosjanin, Kirył Voytsel, stypendysta Fundacji Jana Pawła II, doktorant na seminarium ks. prof. bpa Andrzeja Czaia, a więc dogmatyk.

5.11.2011 – o. Stanisław Wojtowicz, gwardian w Petersburgu, powrócił z Polski do dawnej stolicy Rosji. Ruszyła sprawa petersburskiego busika dla lubelskiej wyprawy na Moskwę.

Napisałem zasadniczą część przemówienia na otwarcie moskiewskiego Forum. Popłynęła do tłumacza (Voytsel).

6.11.2011 – niedziela. Internetowe dialogi z busikiem w Petersburgu, z zamieszkaniem w Moskwie, z Ostrą Bramą w Wilnie, z Pieniężnem, które w Suwałkach dosiędzie do naszego busika (Józef Węclawik SVD). Studium tematu „Kościoły siostrzane”.

11.11.2011 – piątek. Do franciszkańskiego klasztoru w Lublinie przyjeżdża busikiem (na 7 osób) br. Aleksiej, młody franciszkanin, z pochodzenia Białorusin, aktualnie pracujący w Petersburgu. Tamtejszy gwardian, o. Stanisław Wojtowicz, poproszony przez o. Mikołaja Dubinina, kustosa Kustodii Generalnej w Rosji, zgodził się na taką usługę za 1 tys. euro, co jest najtańszą ofertą naszego podróżowania i co stwarza niepowtarzalne warunki budowania wspólnoty oraz twórczych rozmów.

12.11.2011 – sobota. Ok. 8 ruszamy od naszego klasztoru przy ul. Pszennej 9 w Lublinie: prof. Jana Moricova i ks. prof. Anton Adam CM ze Słowacji (nocowali u marianów na Bazylianówce, czyli u Kazia Peka), dr Monika Waluś z Józefo-

wa pod Otwockiem, wykładowca w Bartosikowym Instytucie Mariologicznym Kolbianum i w różnych seminariach duchownych, i ja. Obiad u franciszkanów w Suwałkach, gdzie dosiada do busika ks. dr Józef Węclawik, rektor WSD werbi-
stów w Pieniężnie. Wieczorem w Wilnie – w hoteliku Sióstr od Aniołów w Nowej Wilejce, Palidowo 11 (czyli u Ani Mroczek z Mroczk Dużych, sąsiedniej wioski moich rodzinnych Małych Mroczk [najpiękniejsza wioska świata], wicegeneralnej zgromadzenia). Przed spoczynkiem – nawiedzenie Pana Jezusa Miłosiernego – św. s. Faustyny. Ze względu na niedzielną olbrzymią trasę (Wilno–Moskwa) – niedzielna Msza św. w późny sobotni wieczór.

13.11.2011 – niedziela. Pobudka o 4.00, śniadanie o 4.30, start na Moskwę ok. 5.

Na granicy łotewsko-rosyjskiej – ok. 2,5 godz. O. Węclawik otrzymał nominację na Mojżesza do spraw modlitwy. Pod jego przewodnictwem – zarówno do Moskwy, jak z Moskwy – odmawiamy jutrznię, godzinę w ciągu dnia i nieszpory. Pamiętamy o Koronce do Miłosierdzia Bożego i o różańcu. Wieczorem wita nas Moskwa, a prawie w jej sercu – franciszkanie: o. Mikołaj Dubinin, pierwszy rodowity Rosjanin w naszym zakonie, po nowicjacie w Smardzewicach oraz filozoficzno-teologicznych studiach w łagiewnickim „uniwersytecie” (u mnie zrobił magisterium), a także niepełnych studiach liturgiki w Padwie. Wita również br. Adam, gwardian moskiewski. U franciszkanów (Shmitowski Proyezd 3) pozostają z ks. Węclawikiem i ks. Antonem (jest już KUL-owski doktorant, Kirył Voytsel z Lublina (wcześniej z Władywostoku); Janę Moricową i Monikę Waluś odwozimy do salezjanów. Tam będzie mieszkał także ks. Adam Siomak ze Świdnika (przyleci samolotem). U franciszkanów zamieszka także ks. dr hab. Kazimierz Pek, który przyleci nieco później. Ks. prof. Stanisław Warzeszak z UKSW, który wybrał drogę powietrzną, zamieszka w pomieszczeniach kurii biskupiej. Nasz petersburski busik obsługuje trasę: lotnisko Szeremietiewo i miejsce noclegów. „Kultura, jakiej potrzebujemy w XXI wieku”

Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej

Moskwa

14–18 listopada 2011

14.11.2011 – poniedziałek. Rozpoczęcie Forum: W katedrze Msza św., której przewodniczy ordynariusz ks. abp Paolo Pezzi, z odpowiednią homilią.

Wykłady w sali tutejszej kurii biskupiej – tuż przy katedrze.

Najpierw moje słowo otwarcia: pierwszą część czytam po rosyjsku z wyrażonym heroicznym wysiłkiem, następnie przekazuję lekturę bardziej sprawnemu Rosjaninowi (tekst przygotowany także po rosyjsku; nie musi tłumaczyć na żywo). Tematyka: prezentacja mojej drużyny, pojęcie kultury, prezentacja FTEŚW, idea moskiewskiego forum.

Станислав Целестин Напюрковски OFMConv
Люблинский Католический Университет им. Иоанна Павла II
МОСКВА. ОТКРЫТИЕ ФОРУМА

На нашей встрече да будет имя Господне благословенно!

Несколько дней мы в поте лица будем разрабатывать прекрасную тему: какая культура нам нужна в XXI веке.

Итак, давайте познакомимся хоть немного.

К вам приехали (или еще прилетят) богословы из трех университетов:

– Из Люблинского Католического Университета им. Иоана Павла II:

1. Господин профессор доктор Кшиштоф Лесьневски, сотрудник Экуменического института, специалист по восточной христианской духовности,

2. Профессор доктор свящ. Кизимеж Пэк МІС, заведующий кафедрой мариологии,

3. Кандидат богословских наук, свящ. Адам Сёмак, специалист по католическо-лютеранскому диалогу,

4. Обращающийся к вам брат Целестин Напюрковски, в крещении – Станислав, вышедший на пенсию профессор догматики и экуменизма.

– Из Университета им. Кардинала Стефана Вышинского в Варшаве

– Профессор, доктор свящ. Станислав Важешак, заведующий кафедрой биоэтики и экотеологии; преподает нравственное богословие в духовных семинариях в Варшаве, Гродно и Санкт-Петербурге,

– Кандидат наук госпожа Моника Валюшь, работающая, между прочим, над проблематикой феминизма в современной культуре.

– Учебой с ЛКУ и УКСВ связан кандидат наук свящ. Юзеф Венцлавик SVD, религиовед; в 1995 году он был стипендиатом в Кении, Танзании, Зимбабве и ЮАР, где проходил обучение; в 1998–2003 он работал в Сибири; с 2011 г. – ректор миссионерской семинарии вербистов в Пененжно (Польша).

– Из Католического Университета в г. Ружемберок (Словакия):

– Профессор доктор Яна Морицова, проректор этого Университета; она связана с Люблинским Университетом, где она училась и написала кандидатскую диссертацию,

– Проф. доктор, свящ. Антон Адам SM; так же, как и проф. Яна Морицова, он связан с Люблинским Католическим Университетом, где учился; преподавал в Католическом Университете в Ружембероке, и сейчас работает на богословском факультете...

ОТКУДА ВЗЯЛАСЬ ИДЕЯ МОСКОВСКОГО ФОРУМА?

Главный Виновник – Господь истории. Это Он, а не мы, неожиданно изменил мир, особенно мир центральной и восточной Европы.

Воссияло нам солнце свободы.

В наших университетах в Польше, особенно в Люблине, появилось много студентов из Украины, Белоруссии, России, Грузии, Словакии, Чехии, Литвы...

Мы подружались и решили продлить нашу дружбу и сотрудничество «после учебы».

Второй виновник нашей московской встречи – первый славянин на епископской кафедре Рима, Иоанн Павел II. Он говорил о мучениках в посткоммунистических странах. Он многократно напоминал об обязанности помнить

о наших свидетелях веры, о мучениках за веру, за верность совести... В этом смысле он призывал сохранить историческую память об этих свидетелях веры и совести.

Только после них стоит группа друзей, богословов, в основном тех, кого я представил в самом начале. Мы размышляем просто: Наш мир изменился. Культура переживает огромные потрясения... Христа и Евангелие приговаривают к изгнанию... В сравнении с эпохой коммунизма изменились методы, но общее направление сохранилось...

Какие из этого выводы для нас, богословов?

Иоанн Павел II говорил: новая евангелизация.

Да, конечно, да!

Что еще?

Мы, богословы этого региона Европы сказали друг другу: – Сотрудничество! Мы хотим сотрудничать, преодолевая границы государств и Церквей. Мы решительно хотим, вопреки всем трудностям, ткать сеть контактов, связей, встреч, сессий, симпозиумов, конференций, форумов, совместных публикаций...

Чтобы лучше узнавать друг друга...

Чтобы лучше понимать других...

Чтобы и самим становиться понятнее...

Чтобы занимать общую позицию по важным для человека и христианина вопросам...

Чтобы вместе свидетельствовать о Христе...

Чтобы вместе созидать более ясное общение между учениками Христа...

Мы нашли понимание со стороны нашей альма-матер – Люблинского Католического Университета им. Иоанна Павла II. Под патронатом этого вуза мы и работаем.

ПРОЙДЕННЫЙ ПУТЬ

В течение приблизительно 10 лет мы организовали пять международных конференций, названных ФОРУМАМИ БОГОСЛОВОВ ЦЕНТРАЛЬНОЙ И ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ.

На двух первых – в Люблине – мы рассматривали богословскую ситуацию в Венгрии, Болгарии, Польше, Белоруссии, Украине. На двух следующих – сначала в Одессе и Ялте, а потом в Луцке – мы отдали первенство делам Украины. Там мы в основном занимались «сохранением исторической памяти» о свидетелях веры, мучениках. Мы не ограничивались римско-католической Церковью. Мы расспрашивали также о свидетелях веры братьев православных, евангеликов и иудеев. В них и посредством них Господь истории создавал екуменизм в мученичестве, екуменизм в крови, перед которым мы должны с величайшим уважением склонить наши головы.

Пятый Форум на тему „Иисус Христос в России вчера и сегодня” развернулся в Петербурге. К работе присоединились братья православные и Русская христианская гуманитарная академия.

Шестой Форум рождается в самом сердце России.

Его программа довольно сильно отличается от программ предыдущих форумов. Там преобладала тематика мученичества, здесь – культуры; там – взгляд

в советское „вчера”, а здесь – в российское (конечно, не только российское) „сегодня” и „завтра”.

НЕСКОЛЬКО СЛОВ О ПРОГРАММЕ

Мы займемся темой *В какой культуре мы нуждаемся...*

„Культура” – это что?

Функционирует ок. 200 дефиниций культуры⁴. Само по себе их рассмотрение и систематизация заняли бы не один симпозиум. Давайте отдадим первенство определению культуры, данному на Втором Ватиканском соборе (Пастырская конституция о Церкви современном мире *Gaudium et spes* 53):

„Словом «культура» в общем смысле обозначается всё то, благодаря чему человек утончает и развивает различные душевные и телесные дарования; своими познаниями и трудом старается подчинить своей власти весь мир; делает более гуманной общественную жизнь и в семье, и во всём гражданском сообществе вследствие прогресса нравов и установлений; наконец, на протяжении веков выражает, сообщает и сохраняет в своих творениях великий духовный опыт и возвышенные устремления, чтобы они послужили на пользу многим – более того: всему роду человеческому”.

Существует глубокая связь между культурой и народом. Если ты спрашиваешь, каков этот вот народ? – узнай его культуру.

Культура и религия также связаны между собой. Уничтожение религии в народе равнозначно уничтожению его культуры. Обе антирелигиозные идеологии – коричневая и красная – во имя высшей культуры «освободили» человека и народы от веры в Бога ради счастья человека. И, нанося удар Богу, ударили по человеку.

Иногда термины „культура” и „цивилизация” используются как синонимы. Действительно, значение обоих слов трудно точно определить. В современной науке обычно под культурой понимается особая духовная деятельность человека (целесолагание, символы, ценности, проявляющиеся в философии, религии, искусстве, в поддержке общечеловеческого прогресса...). „Цивилизацией” же называют все, что служит удовлетворению материальных потребностей человечества – науку и технику.

Часто культуру воспринимают как часть цивилизации⁵. Я лично солидарен с теми, кто под культурой понимают все то, что человек привносит в природу (*cultura* и *natura*).

Во вступительном слове – не место для более глубокого рассмотрения этой семантической проблемы. Достаточно лишь обозначить проблематику. Для того и нужен Форум, чтобы углублять понимание вопроса.

Давайте пожелаем друг другу сосредоточенности на самых главных вопросах: культура и истина, культура и свобода, культура и достоинство человека, культура и уважение к жизни, культура и Евангелие, культура и единство христиан, культура и примирение, культура и мир, культура и солидарность – ради человека...

⁴ Ks. J. Krasieński, *Przez wiarę i nadzieję ku cywilizacji miłości*, Sandomierz 1987, s. 533.

⁵ Там же, s. 532.

Dzisiaj 6 referatów: dr Monika Waluś z UKSW słowem o kobiecie w kulturze zastępuje ks. Adama Siomaka, który nieco później przyleci samolotem, Sergiej Afinogienowicz Kokurin (Moskwa) informuje o wydawniczej działalności BBI (Biblejsko-Bogosłowski Instytut św. Apostoła Andreja), ja mówię o ważności dialogu dla kultury XXI wieku, prof. dr hab. Krzysztof Leśniewski z KUL-u odśladnia rozumienie kultury w wybranych wielkich encyklopediach, ks. prof. dr hab. Anton Adam CM z Uniwersytetu w Bratysławie na Słowacji omawia godność człowieka w jego wolności według nauki Kościoła katolickiego, dr Igor Władymirowicz Baranow, sekretarz franciszkańskiego wydawnictwa w Moskwie, mówi o przesłaniu bł. Jana Pawła II dla Rosji.

15.11.2011 – wtorek. Przedpołudnie w Instytucie Historii, Filozofii i Teologii im. św. Tomasza, czyli u jezuitów, którym tutaj przewodzi młody Hindus, duchowy syn św. Ignacego Loyoli. Msza św. w maleńkiej kaplicy Instytutu, następnie 5 wykładów w instytutowym lektorium: prof. dr hab. Jana Moricowa, prorektor Katolickiego Uniwersytetu w Rużomberku na Słowacji, *Wolność religijna i kultura w nauczaniu Kościoła katolickiego po II Soborze Watykańskim*, ks. prof. Anton Adam, *Sprawiedliwość społeczna jako przejaw „kultury życia”*, kulowski doktorant z Władywostoku, Kirył Voytsel: *Podstawy chrześcijańskiego humanizmu. Wkład Karla Bartha w chrześcijańską kulturę*, ks. prof. dr hab. Stanisław Warzeszak z UKSW, kierownik Katedry Bioetyki, *Wkład humanizmu i chrześcijaństwa w „kulturę życia”* oraz drugi wykład: *Dar jako podstawowa pomocnicza zasada „kultury życia”*.

Po południu św. Ignacego wymieniliśmy na Aleksandra Mienia, Instytut św. Tomasza na Powszechny Prawosławny Uniwersytet im. o. Aleksandra Mienia. Powitał nas Paweł Woltowicz Mień, rodzony brat Aleksandra. Jako przedstawiciel Fundacji imienia protojereja Aleksandra Mienia mówił na temat: *Los dziedzictwa Aleksandra Mienia we współczesnej Rosji*. Następnie wysłuchaliśmy 4 wykładów: ks. dr Józef Węclawik SVD, *Spotkanie chrześcijanina z MCKulturą*, prof. Andrzej Szostek, były rektor KUL, *Wcielenie – człowiek – kultura. Tajemnica wcielenia jako niegasnące źródło kultury* (autor nie mógł osobiście przedłożyć swojej pracy; przekazałem słuchaczom główne jego tezy), prof. dr hab. Krzysztof Leśniewski, *Człowiek – osoba i twórca*.

16.11.2011 – środa. Msza św. w katedrze z wielu kapłanami, którzy zjechali na swój dzień duszpasterski. Cały dzień pracujemy w sali kurii. Z tej okazji nasz Mikołaj Dubinin, członek Komisji Liturgicznej Episkopatu Rosji i wykładowca liturgiki w WSD w Petersburgu, wygłosił referat *Liturgia – liczne spotkania z Chrystusem i wrastanie w kościelną wspólnotę*. Następnie – aż do 15.45 – wycieczka po Moskwie: głównie wyłożony cerkiewnymi kopułami Kreml i Plac Czerwony... Mikołaj jest także odpowiedzialny za publikację nowej rosyjskiej wersji mszału. Święcił właśnie wielki triumf: udało się opublikować w pelplińskim diecezjalnym wydawnictwie Bernardinum nową, poprawioną wersję rosyjską. Po przechadzce promował swoje liturgiczne dzieć, którego pewną liczbę egzemplarzy przywieź-

liśmy z Polski w naszym busiku. Po Dubininie moskiewski świecki pracownik naukowy zajmujący się przekładami Biblii mówił o współczesnych tłumaczeniach Pisma Świętego, które prowokują pytanie: teologia czy poezja? Prof. Moricova omówiła naukę Kościoła o Internecie, dr Waluś – chrześcijański obraz kobiety a oczekiwania współczesnej kultury, p. Walentyna Albinowna Nowakowskaja z Moskwy – dobroczynną działalność fundacji „Iskustwo Dobra” (*Ars Boni, Sztuka Dobra*).

Moskwa nie byłaby Moskwą, gdyby nie uraczyła nas koncertem. Wypięknił on wieczór – w katedrze (organy). Koncertował gość z Niemiec. Imponująca technika.

17.11.2011 – czwartek. Poranna liturgia w kościele św. Ludwika Francuskiego. Tylko ten jeden kościół, przynależący do ambasady francuskiej, pozostawał otwarty w latach komuny. Tuż obok – olbrzymie gmachy Łubianki – odpowiednik warszawskiej katowni „na Rakowieckiej”. Wykłady cały dzień w „Centrum Kultury «Pokrowskije Worota»”. Tutaj różne wydawnictwa religijne, także franciszkanie, eksponują i sprzedają swoje publikacje.

Aleksandr Dobroyer z Odessy, absolwent KUL, który zabłysnął jako wspólny współorganizator III FTEŚW w Odessie i Jałcie, mocował się z tematem dojrzewania w wierze i przekazywania wiary w kulturze cyfrowej. Sizonienko, sekretarz Patriarchatu Moskiewskiego do stosunków międzychrześcijańskich, wygłosił referat *Chrześcijaństwo i kultura. Człowiek bez celu*. Ks. Węclawik, który 6 lat duszpasterzował na Syberii Wschodniej, opowiedział o Kościele na tamtych terenach. Redaktor naczelny naszej rosyjskiej encyklopedii katolickiej (do tamtego czasu ukazał się jej czwarty, czyli przedostatni tom), dr Witalij Leonidowicz Zadwornyj, podkreślił znaczenie tego dzieła dla kultury, a dr filozofii Iwan Władimirowicz Łupandin omówił przekazywanie elementów chrześcijańskiego myślenia studentom w procesie nauczania filozofii w Moskiewskim Instytucie Fizyko-Technicznym w latach 1990–2011. Dr Sztuki Natalia Fiedorowna Borowskaja mówiła o nauczaniu chrześcijańskiej sztuki jako formie ewangelizacji, natomiast artysta Lilij Nikołajewny Pater omówił wystawę grafiki zdobiącej salę naszych spotkań; tytuł wystawy: *Razem z Nim i w więzieniu jesteście wolni. Bez Niego i na wolności jesteście w więzieniu. Pamięci nowych męczenników*, otwartej w Centrum Kultury „Pokrowskije Worota” w dni Forum. Ostatnie słowo tego dnia miał ks. dr hab. Kazimierz Pek (zdążył przylecieć samolotem): *Z Ewangelią na nowo. Katolickie podstawy ewangelizacji kultury*.

18.11.2011 – piątek. Sala kurii, która gościła nas w pierwszym dniu, przyjęła nas także w dniu ostatnim. Po liturgii w katedrze (prowadził Dubinin) wysłuchaliśmy 5 wykładów: Dr Waluś, *Obrazy mężczyzny i kobiety we współczesnej kulturze* oraz *Wybitne kobiety z Kościoła katolickim*, Anna Władimirowna Forostenko, dr filozofii pracująca na Uniwersytecie im. Łomonosowa, „*Coś się zepsuło w duńskim królestwie*”, czyli ocena wpływu współczesnej kultury na tłumaczenie świętego tekstu, Oleg Michaił Martinow, członek stowarzyszenia Międzynarodowa Federacja UNA VOCE, *Języki sakralne i współczesna Europa*, wreszcie dr Irina Konstantinowna

Jazykowa, *Czy może istnieć kultura bez pamięci?* Oraz S.C. Napiórkowski, *Za Asyżem w Rosji*.

Ponieważ popołudnie przeznaczaliśmy na Galerię Tretiakowską, słowo podsumowujące musiało być (i było) bardzo zwięzłe.

W Galerii Tretiakowskiej (bilet wstępu 450 rubli, czyli mniej więcej 45 zł) – tłumów nie ma. Wybraliśmy dział ikon. Krzysiu Leśniewski był wniebowzięty – nie tylko przed Trójcą Świętą Rublowa. Ja przeżywałem dziwny stan: z jednej strony świadomość wielkości takiego muzeum: kilka wielkich sal ikon = arcydzieł. Z drugiej – myśl o zeświecczeniu świętych obrazów poprzez konwencję muzeum. Nadto myśl: Jak godzić tezę o obecności w ikonach przedstawianych postaci z tym zatłoczeniem... Niedawno w telewizji był program o tretiakowskim nagromadzeniu ikon. Podniesiono problem: raczej w muzeum czy raczej powrót do cerkwi? Zaproszony do programu prawosławny świeszczenik nie radził sobie z problemem.

19.11.2011 – sobota. Ok. 5 – start naszym petersburskim busikiem w kierunku Wilna. Ponuro, ciemno – *ergo* – spanie. Po drodze 2–3 krótkie przystanki na stacjach benzynowych z butikami. Bezskutecznie poszukuję jakichkolwiek produktów z mojej kochanej Polski. Daremnie. Jana z dumą znajduje słowackie piwo, i to dwa rodzaje. Podobno w Moskwie można kupić polski chleb. Na granicy rosyjsko-łotewskiej bez problemów. Jeszcze przed wieczorem lądujemy u siebie, czyli u sióstr od Aniołów w Wilejce. Mały przerywnik i wizyta w kościele, gdzie czci się obraz Pana Jezusa Miłosiernego s. Faustyny, następnie do Ostryj Bramy. Dołączamy do koncelebry w kościele przy Bramie. Końcówka oktawy uroczystości Matki Boskiej Ostrobramskiej. „Polska msza”. Kościół „nabity”. Nie pamiętam, czy i kiedy widziałem taki tłok. Śpiewa młodzieżowy zespół wokalnie-muzyczny, oczywiście polski, prowadzony przez Siostrę od Aniołów. Zespół śpiewa pięknie i porywająco. Szkoda tylko, że wierni stłoczeni w kościele nie zaśpiewali ani jednej pieśni: – kościół milczący. O 19.00 uroczysta koncelebra przed Cudownym Obrazem – pod przewodnictwem kard. Baczkisa, w towarzystwie nuncjusza. Msza po łacinie. Na początku kardynał pozdrawia wiernych w kilku językach: angielskim, francuskim, włoskim, niemieckim, hiszpańskim i portugalskim. Nie pozdrowił w jęz. rosyjskim i polskim.

20.11.2011 – niedziela. W kaplicy sióstr Msza św. dla naszej drużyny, śniadanie, pożegnanie z siostrami i – na kawusię do franciszkanów (ul. Pirciupio 3). Uprzedzeni telefonicznie – podjęli polskich „moskwiczów” jak należy. Gwardian o. Marek Dettlaff, mój magister, a później doktor wyspecjalizowany w historii Kościoła na Litwie, bogacił nas wiedzą o jego wczoraj i dzisiaj. Z pozytywnym zainteresowaniem przyjął myśl o Forum na Litwie, współorganizowanym z Franciszkańskim Centrum Kulturalnym na Litwie (w naszym klasztorze przy Pirciupio 3: Pranciškāņu Kultūros Centras). Ostatecznie – mamy tam dwu doktorów historii Kościoła, w dodatku z rozprawami doktorskimi na temat Kościoła na Litwie i na Białorusi; oprócz Marka – jeszcze o. Józef Makarczyk w Grodnie. Po kawie krótkie

nawiedzenie cmentarza Na Rossie z grobami wielu wybitnych Polaków, z grobem matki Józefa Piłsudskiego i sercem jej syna, a także rodzonego brata tegoż. Po Rossie brat Aleksiej nastawił zdumiewającego kosmicznego sterownika PGŻ na Suwałki. Ok. 12 stanęliśmy przed franciszkanami. Obiad i – na Lublin. Wieczorem – na podwórku przy Pszennej 9 – dziękczynne „Chwała Ojcu” za przedziwną, pięknie udaną wyprawę moskiewską. Aleksiej tu zanocuje; jutro – myjnia i małe naprawy samochodu, załadunek rosyjskich mszałów (drukowane w pelplińskim Bernardinum, jako że w Rosji wybitnie drożej), zakup paczuszek „czerwonego barszczu” i „białego żurku”, o które telefonicznie prosił gwardian z Petersburga – porankiem 24 start na Petersburg przez Białoruś (Aleksiej jest Białorusinem, nie ma więc problemów wizowych; po drodze odwiedzi mamę).

24–26.11.2011 – praca nad sprawozdaniem z moskiewskiego Forum.

Wyprawa na Moskwę, czyli VI Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej: 12–21.11.2011

Wziłem ze sobą brulion, gdzie nanosiłem notatki z tej wyprawy, by sporządzić obszernie sprawozdania. Po powrocie zasiadłem do sprawozdania i stwierdziłem, że nie mam brulionu. Zaginął. Po prostu zgubiłem. A jednak sprawozdanie napisać należy. Jasne, że będzie inne, pozbawione wielu konkretów.

Rozesłanie sprawozdania do członków mojej brygady oraz do ks. bp. Nitkiewicza, odpowiedzialnego za ekumenizm w Polsce (ze strony naszego Kościoła), także do Karola Karskiego – z sugestią, by w jakiejś formie wykorzystał w kwartalniku SiDE.

30.12.2011 – poczta przyniosła mój brulion z moskiewskimi notatkami. Zostałem go w Nowej Wilejce, w hoteliku Sióstr od Aniołów, gdzie nocowali „busi-kowczycy”. Chwała Panu!

9.12.2011 – start do VII Forum Europy Środkowo-Wschodniej. Konsultacja ze Słowacją (Jana Moricova) i z Gruzją (C. Waża Vardidze). Musimy rozstrzygnąć chronologiczne pierwszeństwo i ustalić tematykę.

Praca nad materiałami ze skoku na Moskwę – do Internetu.

2.01.2012. Kaziu Pek u mnie. Kolejny raz prosiłem, by po moim przejściu do Ojca, wziął w swoje ręce akcję Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej (FTEŚW). Zabrzmiało to jak testament. Następnie – współmyślenie nad publikacją materiałów z dwu poprzednich forów – w Petersburgu i w Moskwie – i nad naszą angielską książeczką o mariologii Jana Pawła II, przygotowaną z myślą o Ameryce (wydrukujemy w Lublinie, ale pod firmą amerykańskiego wydawnictwa Marianów). Chodzi o nasz polski głos w rozkręcanej przez Amerykanów akcji ogłoszenia piątego dogmatu mariologicznego o Współodkupicielce, Orędownicze i Pośrednicze.

15.01.2012 – niedziela. Gość – dr Andrzej Szabaciuk. Jeszcze jako doktorant uczestniczył w V FTEŚW w Petersburgu. U franciszkanów jako stypendysta mieszkał, pracując nad podlaskimi unitami – w świetle archiwów dawnej stolicy Rosji. Obecnie jest asystentem na politologii Wydziału Nauk Społecznych KUL,

u prof. Gila. Wypożyczył wiele książek do skserowania – szczególnie o sytuacji chrześcijaństwa na Ukrainie.

19.01.12 – w Niepokalanowie – na pogrzebie br. Krzysztofa, którego poznałem w Petersburgu i Moskwie. Wciąż robił i rozdawał różańce. 52 lata.

29.01.2012 – niedziela. Komputerowa praca – nie praca, zabawa – nie zabawa, z której wyrasta polska wersja książki z petersburskiego Forum o Chrystusie wczoraj i dziś w Rosji. Serce rośnie. Umowa z Kaziem, że on to przejmie, by kończyć. Dopusze się jako drugi redaktor.

20.02.2012 – przyjechał z Odessy Sasza Dobroyer, absolwent Instytutu Eku-
menicznego KUL, a więc mój uczeń, z córką, która kończy szkołę średnią i marzy z tatą o studiowaniu anglistyki na KUL-u. Spotkaliśmy się u Kiryła Voytsela, tego z Władywostoku, doktoranta dogmatyki, z Karla Bartha – u ks. prof. bpa Czai. Długie rozmowy o FTEŚW. Przecież Dobroyer współorganizował III Forum w Odessie i Jalcie. Sprawdził się. Wspólnie wydaliśmy książkę po rosyjsku. Zadeklarował gotowość uruchomienia i prowadzenia witryny poświęconej FTEŚW. Trzeba uzgodnić z Dubininem w Moskwie. To on wystąpił z propozycją Internetu zaraz po Forum moskiewskim.

24.02.2012 – do „Roczników Teologii Dogmatycznej” obszerne sprawozdanie z wyprawy na Moskwę (ss. 23, dysk + wydruk).

27.03.2012. – Odessa pracuje nad witryną FTEŚW. Oczekuje na teksty z Lublina.

8.04.2012 – Wielka Niedziela – zredaguję obszerniejszą informację o swoich planach dwu witryn internetowych: w Lublinie – własną (bibliografia integralna i tematyczna, doktoraty i magisteria u mnie pisane i wybrane publikacje) oraz w Odessie (realizuje Sasza Dobroyer), by promować umiłowane dziecko: FTEŚW. To informacja dla brata prowincjała – z prośbą o pozwolenie i błogosławieństwo.

24.04.2012 – wczoraj i dziś praca nad przygotowaniem do publikacji rosyjskiej wersji materiałów z moskiewskiego forum. Dubinin, który zgodził się wziąć tę sprawę w swoje ręce, prosi o podanie liczby stron (dane potrzebne dla instytucji zachodnich, do których zwróci się o dotacje; jak to obliczyć, skoro wielu tekstów jeszcze nie ma?).

18.06.2012 – bp Pikus pyta, co sądzę w takiej sprawie:

Biskupi polscy i prawosławny Kościół Rosji mają podpisać tekst wspólnej ugody. Przyjechali wysocy przedstawiciele Patriarchatu Moskiewskiego. Problem, gdzie podpisać. Wykluczają miejsce katolickie, nie tylko Centrum Konferencji Episkopatu Polski, ale także inne miejsca. Z analogicznych racji wykluczają miejsca prawosławne. Proponują Zamek Królewski w Warszawie. Bp Pikus pyta, co o tym sądzę. Zaskoczony zwlekam z odpowiedzią. Dostrzegam rację, dla której wyklucza się miejsce wyraźnie nasze lub ich, co mogłoby być interpretowane jako znak przewagi jednej ze stron. Poszukuję w myśli miejsca godnego a neutralnego.

– Może Laski? – myślę głośno.

– Laski katolickie – zauważa biskup.

Mój rozmówca spieszy się. Zdążyłem wyrazić swoją degustację Zamkiem Królewskim z racji mieszania wiary i polityki.

19.06.2012 – mail do Moskwy w sprawie publikacji rosyjskiej wersji mojego podręcznika mariologii. List w tej sprawie do bpa Jerzego Mazura (Ełk). To jego inicjatywa jeszcze z czasu, gdy był w Irkucku. Problem: jak zdobyć 3 tys. euro. Wspominam biskupowi o 2 tys. zł dawnego jego wkładu.

22.06.2012 – Moskwę koniecznie trzeba kopnąć do przodu. Materiały z moskiewskiego Forum nawet jeszcze nie są zebrane.

25.06.2012 – obrona pracy doktorskiej Rosjanina Kirilla Voytsela *Menschlichkeit Gottes według Karla Bartha*. Promotor – ks. prof. bp Andrzej Czaja. Ja recenzuję.

To nie tylko nauka, to także budowanie mostów między narodami. Natasza, żona Kirilla, tego samego dnia, tuż przed obroną męża, obroniła swoje magisterium z psychologii. Przy obiedzie uroczyście przekazałem nowemu doktorowi sławną rozprawę Hansa Künga o usprawiedliwieniu według Bartha (w jęz. niemieckim), a wszystkim obecnym książeczkę *Kocha mnie jak wariat* – z wyjaśnieniem: Wykładając na pierwszym roku teologii dla świeckich, miałem na uwadze, by nie tylko informować, ale także formować. Dlatego do zaliczenia studenci pisali krótkie prace domowe o swoim spotkaniu z Chrystusem. Kirill w swojej pracy dziwił się, że Pan Jezus kocha go, mimo że jest okropnym łobuzem. „Kocha mnie jak wariat” – napisał. Położyłem te słowa na okładkę książeczki z pracami (lub ich fragmentami), co wzbudziło w Niepokalanowie u niektórych braci stanowczy protest, z żądaniem spalenia całego nakładu... Udało się ocalić.

4–5.07.2012 – prof. Jana Moricova i ks. prof. Anton Adam ze Słowacji (oboje doktorzy teologii KUL, obecnie oboje na Słowacji samodzielni pracownicy naukowcy), Kaziu Pek i ja – główkujemy nad VII Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej – tym razem na Słowacji.

5.07.2012 – niedziela. Na prośbę radia Echo Katolickie Siedlce pisanie i wysłanie krótkiego komentarza do zbliżającego się oświadczenia Patriarchatu Moskiewskiego i Episkopatu Katolickiego w Polsce (zapowiedziane na 17 sierpnia) o pojednaniu rosyjsko-polskim.

8.08.2012 – przy Wieniawskiej nad kolejnym FTESW narada z Rosjaninem, doktorem teologii KUL Kirillem Voytselem, i Ukraińcem, Wiaczesławem Stecką, doktorem teologii z Uniwersytetu w Opolu (po studiach podstawowych na KUL). Będą charakteryzować aktualną sytuację teologii w swoich krajach. Sporo interesujących uwag o losie świeckich teologów – niełatwym, ale interesującym i pozytywnym. Stecko 5 lat pracował na Śląsku, obecnie przeniósł się do Hrubieszowa, gdzie buduje domek, dojeżdżając do Łucka; naucza tu Biblii w prawosławnym seminarium duchownym!

13.08.2012 – Panorama Lubelska, indagowana przez media stolicy, zwróciła się do KUL-u o wywiad nt. orędzia Patriarchatu Moskwy i Kościoła Katolickiego w Polsce do narodów polskiego i rosyjskiego oraz ich przywódców o przebaczenie i pojednanie. Odesłałem do pracowników Instytutu Ekumenicznego. Jednak wró-

cili do mnie. Przedzwoniłem do o. prowincjała z pytaniem, czy mogę. Dał ciepłą pozytywną odpowiedź. Ekipa Panoramy wtargnęła do mojej celi. Ustawili mnie na tle regału z pracami dyplomowymi. Pytali, pytali, pytali.

17.08.2012 – podpisanie orędzia moskiewsko-warszawskiego – jednak na Zamku Królewskim. Bogata informacja w I programie TVP. Obejrzałem niemal wszystko. Spóźniłem się ok. pół godziny. Dobry program. Obszerne komentarze tysego dziennikarza – bardzo wyważone. Rozmowy z prymasami Glempem i Muszyńskim. Mówili w sposób bardzo wyważony..., pozytywnie, perspektywicznie. Przemówienie abpa Józefa podobnie. W sumie – wydarzenie wielkie, otwierające nową kartę historii nie tylko relacji polsko-rosyjskich.

Propozycja – za pośrednictwem KUL-u – rozmowy w telewizji (czy w radiu) nt. dialogu katolicko-prawosławnego. Skierowałem do Hryniewicza, który kilkanaście lat uczestniczył w tym dialogu.

ZENIT. Servizio quotidiano – 17 agosto 2012. Il mondovisto da Roma – ani słowa o wydarzeniu moskiewsko-warszawskim.

23.08.2012 – Michał Stanchyshyn, Ukrainiec, który u mnie zrobił magisterium z ekumenizmu na Ukrainie, następnie doktorat w Niemczech (pociągnął ten sam temat), obecnie jezuita, od października podejmuje wykłady i seminaria magisterskie na grecko-katolickim uniwersytecie we Lwowie i w WSD (rzymskokat.) w Brzuchowicach pod Lwowem. Przyjechał na konsultację. Długie serdeczne rozmowy. Zabral sporo książek, przede wszystkim „muszelkową” *Dogmatykę*. Drogą mailową zamówiliśmy dalszą literaturę – na mój adres. Michał wkrótce pojawi się po te skarby.

Organizacyjne przygotowania VII FTESW na Słowacji.

25.08.2012 – książka dla Kazachstanu. Chodzi o opublikowanie konferencji wygłoszonych do duchowieństwa i zakonnic w Astanie. Biskup wyraził zgodę na publikację, ale sprawy przekładu i druku pozostawił franciszkanom. Tam odpowiedzialny Paweł Blok OFMConv, tutaj – autor. Jednak troska o przekład i o finanse na całość – z zaufaniem powierzono autorowi.

17.09.2012 – 73. rocznica sowieckiego noża w polskie plecy.

19.09.2012 – wreszcie udało się! Długa rozmowa telefoniczna z o. Józefem Makarczykiem w Grodnie. Pracuje nad referatem o sytuacji teologii na Białorusi (FTEŚW na Słowacji 9–12.10.2012). Rozprawa habilitacyjna już opublikowana. Kilka poważnych akcji naraz... Dziękuje Bogu za swoje choroby, które traktuje jako łaskę użyźniającą jego apostołat. Praca nad referatem o dialogu (słowackie Forum).

2–3.10.2012 – kilka nieco zaległych spraw: organizacja VII Forum na Słowacji, moja książka dla Kazachstanu (o. Blok zagubił przekład...).

6.10.2012 – u mnie spotkanie z Kaziem Pekiem: jego sprawy, moje sprawy, nasze sprawy. „Nasze” – znaczy VII Forum na Słowacji. Ustaliliśmy, co on, a co ja będziemy podnosić, charakteryzując teologię polską.

9.10.2012 – wyjazd do Koszyc na Słowacji. Samochód osobowy ks. Grzegorza, który prowadzi doktoranta ks. Peka, Pek i ja.

10.10.12 – VII Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej na Wydziale Teologicznym w Koszycach. Mieszane uczucia: Z jednej strony poczucie zawodu: brak audytorium: żadnych studentów. Miało być sympozjum teologów słowackich na temat języka w teologii. Nie przyjechali. Z drugiej strony satysfakcja: było kilku, ale wyjątkowo ważni: dziekani czy prodziekani słowackich wydziałów teologicznych. Do nich przede wszystkim kierowaliśmy informacje o FTESW i o sytuacji teologii w naszych krajach. Od nich głównie zależą losy naszej współpracy.

Moje zmartwienie: nie ma co publikować ze słowackiego Forum. Udało się zebrać zaledwie kilka referatów. Książki z tego bez cudu nie da się zrobić. Współorganizatorka, prof. Jana Moricová, radzi poprzestać na publikacji w Internecie.

3.12.2012 – na KUL sesja nt. „600 lat Archidiecezji Lwowskiej”. Specjalne zaproszenie. Wielka uroczysta aula 1031 – niemal pusta (21 osób). Zaproszony na mównicę (bez wcześniejszego ustalenia czy jakiegokolwiek wcześniejszej informacji) wskazałem na owocowanie działalności Fundacji Jana Pawła II (jest z kim współpracować na Ukrainie – wielu naszych absolwentów), przypomniałem FTESW w Odessie i Jałcie oraz Łucku; zwróciłem uwagę na mocną obecność kultury polskiej na tamtych terenach (w bibliotece seminarium rzymskokat. w Wojtselu – ponad 90% książek w jęz. polskim).

26.02.2015 – braciom w Moskwie wysłałem elektroniczną formę przygotowanej do publikacji książki *Jezus Chrystus w Rosji wczoraj i dziś*. W części I – materiały z V FTESW na ten temat, w cz. II – materiały z przygotowań do beatyfikacji 16 rzymskokatolickich męczenników z okresu czerwonego ateizmu. Staraliśmy się o finanse z Kirche in Not na publikację rosyjskiej wersji tej książki, a także mojego podręcznika mariologii w jęz. rosyjskim.

Pod koniec 2015 roku (choć na stronie tytułowej widnieje wytluszczone: 2016) wreszcie „narodził się” w Moskwie nasz petersburski *Jezus Chrystus* z taką stroną tytułową:

ИИСУС ХРИСТОС В РОССИИ

В ЧЕРА И СЕГОДНЯ

V Форум богословов Центральной и Восточной Еврпы

Санкт-Петербург, 23–28 октября 2010 года

Под редакцией свящ. Станислава Целестина Напюрковского OFMConv

Издательство Францисканцев

Москва 2016⁶

21.12.2015 – ktoś wstawił do furty w klasztorze torbę z 5 egz. dopiero co wydanej w Moskwie *Bogorodicy*, mojego podręcznika mariologii. Podniebna radość:

⁶ Nakład 300 egz. E-mail wydawnictwa: franmosc@df.ru.

Станислав Челестин Напюрковский OFMConv, БОГОРОДИЦА В ВИЕРОУЧЕНИИ ПЕРЕДАНИИ КАТОЛИЧЕСКОЙ ЦЕРКВИ пособие по мариологии⁷.

Inicjatywa wyszła od Kościoła katolickiego w Rosji. O taki podręcznik w jęz. rosyjskim prosił w 2000 (czy 2001) roku bp Jerzy Mazur, ówczesny ordynariusz diecezji irkuckiej na Syberii Wschodniej.

Nakład: 500 egzemplarzy. Finansowe wsparcie: Kirche in Not.

Pierwszy od stworzenia świata podręcznik mariologii katolickiej wydany w Rosji w jęz. rosyjskim. Ach, ten KUL!

28.07.2016 – lata płyną, a materiały z naszego moskiewskiego Forum nie mogą się edytorsko narodzić. Napiszę w tej sprawie do współorganizatorów w Moskwie, Mikołaja Dubinina OFMConv oraz jego „prawej ręki” w wydawnictwie, Igora Baranowa:

Kochani Bracia Mikołaju oraz Igorze!

Cel tego pisania: kopnąć do przodu sprawę publikacji materiałów naszego VI Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej z 2011 r. o kulturze na początku nowego wieku (a może lepiej: tysiąclecia?).

Upłynęło sporo latek, ale lepiej późno niż wcale – jak mówią starsi.

Zamierzacie rzucić te materiały w Internet. Jasne, że jestem bardzo ZA. Ale – jednak najpierw tradycyjnie – książka. Książka to książka. Pozostaje, świadczy... Świadczy także o naszym moskiewsko-franciszkańskim Instytucie... Wyślemy do znaczących ośrodków naukowych (bibliotek) na Zachodzie – z Watykanem włącznie.

Umiecie już pisać wnioski o finanse do Kirche in Not. Napiszcie i tym razem przy okazji dziękowania za poprzednie.

Dokonuję przeglądu materiałów, jakie posiadam. Co znajduję, przesyłam pocztą internetową. Pierwsze zadanie bojowe, zdobywać brakujące teksty – przede wszystkim wykładowców z Rosji! Nade wszystko Sizonienki – przedstawiciela patriarchatu. Zainteresuje on zwłaszcza ludzi w Watykanie i naszych hierarchów w Rosji.

Trochę wstyd prosić referentów o teksty ich wystąpień po latach... Ale potraficie pokornie usprawiedliwić i wyprosić... Można mnie obciążać..., że miałem wciąż ważniejsze sprawy, aż wreszcie... Jeśli uznacie za sensowne i potrzebne – podajcie mi ich adresy, a także ja będę prosił i przepraszał. „Proście a otrzymacie, szukajcie a znajdziecie...”

Nie musimy zebrać wszystkiego. Wystarczy przyzwoita ilość. Przyjmuje się także dołączenie tekstów, które nie były głoszone, a są na temat, są wartościowe i godne upublicznienia (np. wybór ważniejszych wypowiedzi JP II, Benedykta XVI i Franciszka!).

Tytuł lekko zmieniony w stosunku do tytułu Forum, ale to dopuszczalne.

⁷ Przekład: Stanisław Celestyn Napiórkowski OFMConv, *Bogurodzica w nauczaniu i przekazie wiary Kościoła katolickiego. Podręcznik mariologii*, Wydawnictwo Franciszkanów, Moskwa 2016. *Nihil obstat*: ks. Mikołaj Dubinin OFMConv, cenzor z Miasta Moskiewskiego, imprimator: + Paulus Pezzi, abp moskiewski Matki Bożej, przekład: Kirill Vojsel, Aleksandr Dobrojer.

Chwała Panu! Alleluja!

Wasz współpracownik w świętym dziele apostołstwa

br. Celestyn z Niepokalanowa

Niepokalanów, 28.07.2016

PS. Pozdrówcie wszystkie gwiazdy, które świecą nad Moskwą! Nie tylko nad Moskwą, ale nad całą Rosją!

Czy można jeszcze nabyć podręcznik mariologii? Ile kosztuje? W jaki sposób można go kupić? Podobne pytania o ИИСУС ХРИСТОС В РОССИИ.